

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izda vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisni se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglaševane primeren popust. V oddelku „Mala naravnja“ sline beseda 5 vin. Partic in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin, izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torika opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Dve leti vojske.

Kakšni moramo danes biti?

Se nikdar se ni od priprostega kmetiča ali naše slovenske gospodinjice toliko zahtevalo kot dandanes. Naši ljudje na deželi morajo današnji dan ne le mnogo delati, ampak tudi mnogo misliti. Naša pozornost mora biti v sedanji dobi obrnjena na vse strani: na gospodarstvo, na vzgojo otrok in na skrb za družino, na pomoč pri sosedih ter na skrb za bodočnost. V sedanji dobi, ki je tako resna kot še menda nikdar poprej, še le vidimo, kako prav so imeli naši voditelji, ko so nas priganjali, naj se izobrazujemo.

Dandanes vse mrcoli novih, važnih in strogih vladnih odredb. Vsi važnejši pridelki in blago je pod zasego. Zasega živil ima namen, da se ista pravilno porazdelijo med ljudstvo, da se prepreči nakopičenje blaga pri nepoklicanih prekupcih in da se cene v pravilni meri uravnavajo. Skoro za vsa živila že imamo karte. Vrši se strogo popisovanje, sestavljajo se pridno sezname o zalogah in pridelkih, rekvirira se živina, žito in drugi kmetijski pridelki. Priprosti človek, ki ni v vsem dobro podkovan, prav težko prebavi vse te novotarije. Kako dobro pride sedaj vsakemu izobrazba, katere se je navzel v mirnem času v naših izobraževalnih organizacijah, na shodih, potom knjig in časopisja. Revez si je dandanes človek, kateri ni imel prilike, da bi se naobrazil v najnujnejših zadevah. Se večji revež pa je tisti, kateri se je norčeval iz naših društev, ki so že več desetletij pred vojno dajale ljudstvu toliko potrebnih izobrazbo.

Le vprašajmo vojake na fronti ali v zaledju, če ni tako. Kdor je poprej le količkaj pogledal v svet, vzela časih knjigo ali časnik v roke, se udeleževal shodov in predavanj ali skušal na kak drug način priti do omike, temu gre sedaj v velikem svetovnem vrtincu mnogo ložje. Če imaš svoj um le nekoliko izbitren, prideš pri vojaštvu prej naprej, ali pa dobiš kake boljše mesto. Slovenci smo ravno po naši izobraževalni organizaciji prišli do slovesa, da smo tu v

Avstriji glede omike med vsemi narodi na tretjem mestu. Slovence se vsega hitro priučili, samo trdne volje in pridnosti mu je treba. Že več kot pred sto leti je zapel Valentin Vodnik o Slovencih:

Za uk si prebrisane glave,
Pa čedne in trdne postave,
Išče te sreča, um ti je dan,
Našel je boš, če nisi zaspan.

In po vojski! Kako bo tedaj, se povprašujemo. Nihče ne ve odgovora, ali vsaj pravilnega ne. Eno pa je gotovo: Po končani vojski se bo od nas še več zahtevalo. Bodočnost nam je zastrita s težkim zastorom. Od nas bo odvisno, ali nam bo bodočnost srečna ali nesrečna. In sicer v gospodarskem in narodnem oziru. Pripravljajmo se že sedaj na velike bodoče čase. In s čem? Z izobrazbo!

Kakor lahko sklepamo iz razvoja današnjih dogodkov, ne bo po vojski gospodarski in ne narodni boj ponehal. In k temu še utegne priti veliki boj duhov — verski boj. Na pozorišče bodočih borb bomo morali stopiti kot celi možje. Segajmo pridno že zdaj po kruhu izobrazbe, po knjigah in časnikih. Le skoda, da najboljši naš izobraževalni pripomoček: naša društva, spijo dandanes sparje pravičnega. So krajji, kjer bi se društveno življenje tudi sedaj — sicer v skromnih mejah — lahko razvijalo, če bi le bilo dovolj trdne volje.

Nekaj pa imamo, kar je za našo bodočnost velike važnosti: Naše časopisje. „Slovenski Gospodar“ izhaja v 28.000, „Straža“ pa v 7000 izvodih. Oba lista prinašata vse važne vladne odredbe in raznolike vojne in druge novice ter sta nekaka glavna vez med domovino in vojniki na fronti. Veseli nas naš napredek, veseli nas pa posebno, da moremo z našimi novicami podajati trpečim braniteljem domovine vsaj nekaj utehne. Sorodniki in prijatelji vojakov, naročajte jim naš list!

Torej pripravljajmo se za bodočnost. Skrbimo pred vsem za pošteno, versko in narodno mišljenje v svoji okolici. Pošten in veren narod ima bodočnost, hudobija pa dobi prej ali slej svoje zasluženo plačilo. Skrbimo pa pred vsem tudi za gospodarsko oja-

čenje. Vojska je pokazala, da je kmečki stan glavni stebler države in armade. Zahtevajmo povsod, da se naš stan podpira, a ne zatira. Obračajmo svojo pozornost najvažnejšim pridelkom: žitu in živini. Prišli bodo drugi časi kot so sedaj, bodimo torej dobro pripravljeni!

Zahteve in želje slovenskega kmeta.

(Piše stara savinjska kmečka korenina.)

Dragi „Slovenski Gospodar“! Midva sva že stara znanca. Poteklo je že skoro čez polstoletja, odkar me obiskuješ vsak teden: torej dovoli mi, da se ti malo potožim.

Mnogo je gospode, posebno v mestih, katera nas kmete zavida in nas ima za srečne. Po mislih te gospode se nam kmetom dobro godi. Pa poslušaj!! Imam posestvo 26 oralov in to pa po štirih političnih občinah, raztreseno tako, da se ena delavna moč več potrebuje, kakor tedaj, če bi bilo posestvo združeno. Star sem 75 let; štiri sinove imam pri vojaki, doma pa samo tri delavne moči, potrebuje se jih pa 6. Prosil sem za dopust za vse štiri sinove, a dobil ga je samo eden, a še ta samo za osem dni. Delavcev za košnjo pa ni dobiti, zato morajo ostali sila naporno skoro noč in dan se truditi in to več ali manj povsod na kmetih. Če bi šlo tako naprej, morajo se tako krepke roke omagati. Blizu mest si lahko z vojniki in vjetniki pomagajo. Zato pa za kmečke ljudi ne gre tistih par gramov živeža, kakor pri drugih stanovih.

Da se v Avstriji več živeža ne pridelava, je naša vlada sama kriva. Avstrija je poljedelska država ter bi se moralo kmetijstvo bolj podpirati. Pri nas pa vlada pred vsem podpira trgovino in obrt. Pred nekaj leti je bilo čitati, da se je dalo več milijonov za paroplovno društvo Lloyd, drugič zopet nekaj milijonov podpore sladkornim tovarnam itd. Sicer nimam nič proti temu, ako se trgovina, obrt in industrija

LISTEK.

Pri popisovanju žita in moke.

Zaupnik: Prišel sem, da mi poveste, koliko in kake vrste moke ali žita imate pri hiši?

Gospodinja: Žita! Večni Bog, žita! Pet kokoši sem imela, ena je začela leči v jeseni, do Božiča je znesla 20 jajec, pravijo, da leže kokoš pri kljunu in da molze krava pri gobcu.

Zaupnik: Ne vprašam po kokoših, po žitu in moki vprašam.

Gospodinja: Saj Vam hočem povedati, pustite me vendar, da izgovorim! Jajce je po 12 vinarjev, žito pa kupujem, kaj pravite, ali se izplača rediti kokoši?

Zaupnik: Kaj vem jaz — odgovorite mi, kar Vas vprašam!

Gospodinja: Saj Vam pripovedujem. Pozimi nisem videla jajca, zdaj, ko so začele kokoši leči, pa ne vidim žita. To sem hotela povedati: žita nimam razen pet litrov celega ječmena, ki sem ga kupila na pustni pondeljek od kmetice, od tega sem dala vsak dan kokošim in tako sedaj nimam zrna pri hiši. Pa, kaj pravite, gospod, kaj bo iz tega: Živine ne bodo, kokoši ne bo —

Zaupnik: Koliko imate moke, bele, črne, koruzne? Prosim Vas, povejte mi na kratko, imam še dosti hiš obiti!

Gospodinja: Moke, ljubi moj gospod, kje bom imela jaz sirota moko?

Zaupnik: Vsako prikrivanje se strogo kaznuje, le povejte vse lepo!

Gospodinja: Prikrivati? Kdo hoče prikrivati?! Kar imam, to povem, pa ne vem, koliko imam. Kje naj zvagam? Poglejte, rekla sem že oni dan, kam da naj nesem?

Zaupnik: Saj ni treba, ljuba žena, povejte približno: približno boste vendar vedeli?

Gospodinja: Le pogledjte, gospod: Ko se je začela vojska, sem kupila 20 kil pri Bahovcu, parkrat sem spekla kruh, pa ni bilo več moke.

Zaupnik: Povejte mi, kaj imate še, in ne, kaj ste imeli!

Gospodinja: Saj pravim natančno in resnično: Od tiste moke je ostalo še par kil, pa sem kupila še 20 kil ali 30, ne vem več prav. Dve kili sem dala ženi svojega brata, Jeri, zamesila je špehovko na pustno nedeljo; kar je ostalo, je prabčila za rezance. Zopet sem zamesila, pa kruh ni vstajal, ne vem, ali je bila moka za nič ali kvas preparjen. Potem sem kupila pri Zormanu po 35 kr.

Zaupnik: Ne vprašam, po čem in kje ste kupili, vprašam Vas samo, koliko imate moke?

Gospodinja: In žita. Rekla sem, da nimam žita, zdaj pa Vam pokažem moko.

Privleče žakelj pa pravi: Potežkajte, gospod in povejte, kaj mislite, koliko kil je približno?

Zaupnik v zadregi: Nisem trgovec. No, kaj bo, kakih 50 kil.

Gospodinja zmagovito: Ravno 65 jih je.

Zaupnik: Hvala Bogu! Je moka bela?

Gospodinja zaupno: Kaj pravite, gospod, jaz mislim tako: Neumnost je kvariti z mešanjem moko in kruh. Gosposka pravi, da naj jemo črnega, ali je gospoda črnega? In toliko in toliko gramov? Že moj

stari oče so rekli, ko bo stal vojak z vago pred mlinom in bo tehtal pšenico in bodo delili sol po merici, takrat bo celemu svetu gorje. Zdaj je gorje, gospod, trikrat gorje! Kaj si bom tehtala sproti kruh, že vsa sem razjarjena od tega.

Zaupnik: Je moka bela?

Gospodinja: Za pšenično in belo jo prodajajo, pa je že v mlinu zmešana, kaj ni to naglavni in veliki greh?

Zaupnik zapiše in mrmra odhajaje: Če bo v vsaki hiši taka, bom ravno do konca vojske gotov s popisovanjem.

Kako daleč je do zvezd?

Zrakoplov, ki preleti v eni sekundi 28 metrov, bi rabil pet mesecev, predno bi prišel do lune, do čim bi rabil 5800 let, predno bi prišel do zvezde-večernice. V obeh slučajih bi moral pluti brez vsakega odmora. Če bi pa hotel priti do solnca, bi rabil za to potovanje celih 17.000 let, do čim bi rabil svetlobni žarek za to pot samo 8½ sekunde. Do lune bi potreboval svetlobni žarek 1½ sekunde, do zvezde Neptuna 4 sekunde, do najskrajnejših zvezd rimske ceste pa 10.000 let, katero pot bi napravila granata, izstreljena iz topa na naši zemlji, v treh do štirih milijardah let. Do solnca bi rabila granata pet let, do lune pa, ki je naša najbližja sosedinja na nebu, samo 4 dni. Teh preračunanj seveda ni mogoče spremeniti v dejanja, ker so zato človeške moči veliko preslabe, a vsekako nam pa podajajo sliko, kako neskončno velik je vesoljni svet v primeri z našo majhno zemeljsko oblo.

